

אוניברסיטת רייכמן
המכון למדיניות ואסטרטגיה IPS

כנס ביטחוני-מדיני:

מהי האסטרטגיה הדרושה לישראל?

המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS)

תובנות והמלצות

ניתן לצפות בכל דיוני הכנס באתר
המכון למדיניות ואסטרטגיה
bit.ly/IPS2021H

23 בנובמבר, 2021

תוכן עניינים

1	פתח דבר
3	האיום האיראני: האם האסטרטגיה אפקטיבית?
4	עד כמה איראן קרובה לפצצה גרעינית?
5	האם האסטרטגיה של מדינת ישראל בנוגע להסכם הגרעין הייתה נכונה?
7	האופציה הצבאית על השולחן?
9	האסטרטגיה האמריקאית במזרח-התיכון
11	ישראל והפלסטינים: מדינה אחת, שתיים או שלוש?
13	מהי הכרעה אסטרטגית?
14	החוסן הלאומי כנדבך מרכזי בביטחון הלאומי של ישראל
14	הלכידות החברתית – תנאי לחוסן לאומי
15	מערכת הבריאות כמרכיב בחוסן הלאומי - ההתמודדות עם מגפת הקורונה
16	המלצות המכון למדיניות ואסטרטגיה
19	תכנית הכנס

עורך המסמך: ד"ר משה אלבו, חוקר בכיר במכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), אוניברסיטת רייכמן

ניתן לצפות בכל דיוני הכנס באתר המכון למדיניות ואסטרטגיה

bit.ly/IPS2021H



אנו שמחים להציג בפניכם מסמך המאגד את התובנות המרכזיות שהועלו במסגרת כנס המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS) באוניברסיטת רייכמן, שנערך ב-23 בנובמבר, 2021. המסמך כולל התייחסויות של הדוברים בכנס לצד המלצות למדיניות שגובשו ע"י צוות המכון לגבי האתגרים האסטרטגיים הניצבים לפתחה של מדינת ישראל.

במוקד הכנס עמדה השאלה "מהי האסטרטגיה הדרושה לישראל?". במסגרת הזאת לובנו כמה נושאי ליבה: החל מההתמודדות עם האיום האיראני (הן בהיבט הגרעין והן בהקשר למדיניותה האזורית החתרנית של טהראן), עבור דרך הדילמות הסבוכות המלוות את מדיניותה של ישראל בנושא הפלסטיני (הן באיו"ש והן ברצועת עזה), וכלה בהתנהלותן של ארה"ב ושל רוסיה במזרח התיכון, בדיוקנה של המערכה הבאה שעומדת בפני ישראל ובהשלכותיו האסטרטגיות של משבר הקורונה.

המסר אשר עבר כחוט השני לאורך הדיונים, הראיונות והנאומים היה חומרת האתגרים שמולם ניצבת ישראל מבית ומחוץ המחייבת גיבוש אסטרטגיה סדורה, שתאפשר מתן מענה התואם את הצרכים הלאומיים האסטרטגיים ארוכי הטווח של ישראל. במסגרת הזאת מתחדד הצורך הגובר בקבלת הכרעות בכמה סוגיות אסטרטגיות, אשר המדיניות הננקטת מולן מעצימה בפועל את האתגרים המגולמים בה, ובראשן הסוגיות האיראנית והפלסטינית.

הכנס נועד לתרום להפריית השיח הציבורי בישראל סביב סוגיות ביטחוניות -מדיניות תוך הצפת דילמות ומחלוקות והעלאת המלצות למדיניות. בכנס השתתפו מנהיגים, מקבלי החלטות בכירים במישורים המדיני והצבאי בישראל ובארה"ב, בכירים במערכת הבריאות הבינלאומית והישראלית, וכן אישים מרכזיים מתחומי הפוליטיקה, האקדמיה, התקשורת והכלכלה.

בברכה,



אלוף (מיל.) עמוס גלעד

ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), אוניברסיטת רייכמן



האיום האיראני:

האם האסטרטגיה אפקטיבית?



"אנחנו מקווים שהעולם לא ימצמץ, אבל גם אם כן, אנחנו לא מתכוונים למצמץ. לפנינו תקופה מורכבת, יתכנו גם אי הסכמות עם הטובות שבחברותינו, וזו לא תהיה הפעם הראשונה. גם אם יהיה הסכם, ישראל היא לא צד להסכם ולא מחויבת להסכם. הטעות שעשינו אחרי הסכם הגרעין הראשון ב-2015 לא תחזור. ברגע שנחתם ההסכם הוא השפיע עלינו כמו גלולת שינה, מדינת ישראל נרדמה בשמירה. עסקנו בדברים אחרים, ומהטעות הזו נלמד."

ראש הממשלה נפתלי בנט

האסטרטגיה האיראנית עקבית ופועלת במטרה לבסס השפעה אזורית, לערער את הנוכחות האמריקאית במזרח-התיכון ואת הברית הסונית-ישראלית, לצד הפיכתה למדינת סף גרעינית דה-פקטו. ההתקדמות הנחשבונית של פרויקט הגרעין האיראני, לצד חידוש שיחות הגרעין בווינה, מעמידים איום אסטרטגי ראשון במעלה לביטחון הלאומי של מדינת ישראל. במקביל, איראן משקיעה בעקביות בהתבססות צבאית באזור (לבנון, סוריה, עיראק, תימן), בהקמת יכולות אש מתקדמות (מל"טים, רקטות וטילים בליסטיים) ובפיתוח יכולות סייבר התקפיות משוכללות במטרה להעצים את האיום במעגל הראשון על ישראל.

ראש הממשלה בנט הדגיש בנאומו בכנס כי המענה הישראלי צריך להשתנות, וכי הא-סימטריה במסגרתה ישראל מתגוששת עם השליח מלבנון, סוריה או עזה במערכת התשה מתמשכת שמחלישה אותה, חייבת להשתנות. הלחץ חייב לעבור לאיראן גופא תוך ניצול היתרונות היחסיים של ישראל באופן יותר אפקטיבי (כלכלה, סייבר, דמוקרטיה, לגיטימציה בינלאומית), כדי למוטט לאורך זמן את היכולת האיראנית להוביל מערכה נגדה. על פי גישה זאת, מדיניות הלחץ הכולל, תוך פיתוח הרתעה צבאית אפקטיבית, תוביל במלחמת ההתשה הקיימת בין המדינות לקריסת היכולת האיראנית להמשיך ולקיים את מאמצי ההשפעה וההתבססות באזור, וכן את פרויקט הגרעין. התנאי להצלחת מדיניות זאת הוא השקעה נרחבת בבניין כוח ובפיתוח יכולת צבאית עצמאית שתדע ביום פקודה להסיג את פרויקט הגרעין לאחור, גם ללא סיוע אמריקאי.

עם זאת, המדיניות שהוצגה על ידי ראש הממשלה לא נמצאת בהלימה עם המדיניות של הבית הלבן, שחותר לביסוס היציבות האזורית באמצעות חתימה מחודשת על הסכם הגרעין, ולהסבת הקשב והמשאבים להתמודדות אסטרטגית עם סין ורוסיה. במסגרת זאת, הפוטנציאל לחיכוך בין ממשלת ישראל לממשל ביידן גובר ככל שההתכנות לחתימה על הסכם גרעין חדש שלא מתכתב עם האינטרסים הביטחוניים של ישראל, עולה.

ישראל צריכה לנסות ולהשפיע על המדיניות האמריקאית בסוגית הגרעין האיראני, תוך הבנת סדר העדיפויות הלאומי האמריקאי, והמחירים האפשריים ליחסים בין המדינות בתרחיש של התנגדות ישראלית גלויה למהלכים של הנשיא ביידן.

לצפייה בנאום ראש ממשלת ישראל, נפתלי בנט הקלק/י כאן <<

עד כמה איראן קרובה לפצצה גרעינית?



**זמן הפריצה של איראן
לגרעין עומד כיום על
שלושה שבועות.**

אלוף (מיל.) יעקב עמידור, ראש המטה לביטחון לאומי לשעבר; חוקר בכיר במכון ירושלים לאסטרטגיה וביטחון (JISS) | גדעון פרנק, ראש הוועדה לאנרגיה אטומית לשעבר; יו"ר הוועד המנהל של הטכניון | תמיר פרדו, ראש המוסד לשעבר | אלוף (מיל.) עמוס ידלון, ראש אמ"ן לשעבר | גילי כהן, כתבת מדינית, "כאן" - תאגיד השידור הישראלי

גדעון פרנק, לשעבר ראש הוועדה לאנרגיה אטומית

הסכם הגרעין בין איראן למעצמות, שנחתם ב-2015, האריך את זמן הפריצה לגרעין ל-10 עד 12 חודשים. היציאה מההסכם על ידי נשיא ארה"ב טראמפ במאי 2018 האיצה את פרויקט הגרעין, וקיצרה את זמן הפריצה לכדי שלושה שבועות. כך, איראן העשירה אורניום לרמה חריגה של 20% ושל 60%, עד למצב בו היא יכולה להעשיר אורניום לרמה צבאית עבור פצצה בתוך כשלושה שבועות. זאת לצד בלימת היכולת של סבא"א לבצע פיקוח עצמאי ומלא על אתרי הגרעין, דבר המחמיר את העדר הרסנים על תוכנית הגרעין האיראנית.

ראש הוועדה לאנרגיה אטומית לשעבר, גדעון פרנק, טען כי הבעיה אף חמורה יותר מהאצת לוחות הזמנים גרידא והיעדר פיקוח. הידע שצברה איראן, לצד פיתוח צנטריפוגות מתקדמות, לא ילקח ממנה גם במסגרת חתימה על הסכם חדש עם המעצמות. כך, גם במידה ויחתם הסכם גרעין חדש בין המעצמות לאיראן, נקודת הפתיחה שלו תהיה שונה באופן מהותי מנקודת

הפתיחה של ההסכם מ-2015. הידע, המחקר והפיתוח, הצנטריפוגות המתקדמות והיכולות העצמאיות שפותחו, מבססים תשתית גרעינית מפותחת המקצרת באופן משמעותי את זמן הפריצה בהינתן החלטה.

הדעות חלוקות בנוגע למדיניות הישראלית שנדרש לגבש בנוגע לחזרה להסכם הגרעין. התומכים טוענים, כי היתרון המרכזי של חתימה מחודשת על הסכם הגרעין (וחשוב לציין שקיים סימן שאלה משמעותי על הנכונות האיראנית לחזור להסכם הגרעין), הוא "קניית זמן" של כ-9 שנים בו תוגבל איראן בצבירת החומר הבקיע המועשה. בסיום תקופה זאת איראן תימצא כחודש מפריצה לגרעין, בדומה למצב הקיים היום. עם זאת, זמן זה חיוני לטובת בניין כוח צבאי ולהיערכות לעימות עם איראן, נוכח הפער הקיים היום בין בניין הכוח של ישראל וזמן הפריצה האיראני.

מנגד, המתנגדים לחתימה על הסכם הגרעין טוענים, כי ההסכם יעניק לאיראן לגיטימציה בינלאומית ויחזק את הכלכלה האיראנית - באופן שיאפשר למשטר להכיל את המחאה העממית, לצד הגדלת ההשקעה בהתבססות האזורית ובהפצת אמצעי לחימה מתקדמים באזור. כך, עלולה להפוך החתימה על הסכם הגרעין את איראן למעצמה אזורית שתשפיע על עיצוב הדינמיקה במזרח-התיכון, ותוביל למירוץ חימוש גרעיני וקונבנציונאלי אזורי. בשורה התחתונה, האסטרטגיה הישראלית מצויה במילכוד נוכח שתי אפשרויות רעות.

האם האסטרטגיה של מדינת ישראל בנוגע להסכם הגרעין הייתה נכונה?



"הטעות היא לא ב-2015 אלא ב-2018, כאשר יוצאים מההסכם בשנים הטובות שלו. היה צריך לחכות ולצאת ממנו ב-2028... אבל ב-2018, כשיצאת מההסכם ולא הכנת תכנית חלופית (Plan B) זה המחדל הגדול."

אלוף (מיל.) עמוס ידלון, ראש אמ"ן לשעבר

הדעות חלוקות בנוגע לנכונות האסטרטגיה הישראלית ביחס להחלטה על היציאה מהסכם הגרעין ב-2018. אלוף (מיל.) יעקב עמידרו, ראש המטה לביטחון לאומי לשעבר הביע תמיכה בהחלטה האמריקאית, לצאת מההסכם הגרעין, ורואה במהלך זה חיוני לשעתו נוכח הצורך לנצל הזדמנות אסטרטגית של בחירת נשיא אמריקאי שראה עין בעין עם המדיניות של ממשלת ישראל בנוגע לאיראן. תיאום המדיניות עם וושינגטון והפעלת לחץ כולל על איראן באמצעות



השבת הסנקציות, תוך השחרה ודה-לגיטימציה של המשטר האיראני בזירה הבינלאומית, נתפסו כמהלכים חיוניים בבלימת ההתבססות האזורית האיראנית, ובביטול ההסכם שהיה מאפשר לאיראן ב-2030 להאיץ את תוכנית הגרעין כמעט ללא מגבלה. על פי טענה זאת, לא ניתן היה לצפות האם הזדמנות מסוג זה תקרה שוב, ולכן הדיון התיאורטי הביקורתי כי היה צריך להמתין לנקודת הזמן בה ההסכם כבר לא משרת את ישראל, ואז לחתור לפרקו, אינו רלוונטי.

מנגד, המתנגדים ליציאה מהסכם הגרעין, טענו שניתן היה להעריך כי ארה"ב לא תהיה נכונה להיכנס למערכה נוספת במזרח-התיכון, בוודאי לאור סדר העדיפות הלאומי הממקם את ההתמודדות עם סין ורוסיה בעדיפות עליונה. פועל יוצא מכך הוא כי בהיעדרו של איום צבאי ממשי, מדיניות הלחץ הכולל נידונה לכישלון מראשיתה. יתרה מזאת, הסכם הגרעין שירת את המטרה של הרחקת איראן מפיתוח נשק גרעיני לתקופה ממושכת, במהלכה ישראל הייתה יכולה להשקיע בבניין כוח צבאי (תר"ש "גדעון"), תוך הפניית משאבים לטובת פלטפורמות וזירות אחרות, ובהיערכות מקדימה ליום שאחרי ההסכם.

היציאה מהסכם הגרעין ב-2018 ללא הכנת תוכנית חלופית למקרה בו מדיניות הלחץ הכולל תיכשל, הובילה לפער הנוכחי בו איראן מאיצה ללא הפרעה את תוכנית הגרעין, והכלים העומדים לרשותה של ישראל לבלימת המהלך האיראני מוגבלים, בלשון המעטה. מצב זה הוביל להערכה הפסימית שביטא בכנס שר האוצר, אביגדור ליברמן, כי גם אם המעצמות ואיראן יגבשו הסכם חדש, איראן תהפוך למדינה גרעינית בתוך כחמש שנים.

שר האוצר אביגדור ליברמן בשיחה עם שמעון שיפה, פרשן פוליטי-מדיני בכי, "ידיעות אחרונות"



לצפייה במושב האיום האיראני: האם האסטרטגיה אפקטיבית [הקלק/י כאן >>](#)

לצפייה בריאיון עם שר האוצר, אביגדור ליברמן [הקלק/י כאן >>](#)

האופציה הצבאית על השולחן?

לא אכנס לתוכניות המבצעיות, אבל יש דבר אחד שכולם יסכימו עליו - שצריכה להיות מונחת על השולחן חלופה צבאית. הצבא בונה את התוכנית בשיתוף פעולה עם הדרג המדיני. אני מניח שאנחנו נידרש להאיץ חלק מתוכניות הרכש שלנו שעומדות על הפרק, ולהגיע למצב שיש לנו יכולות תדלוק ארוכות טווח ותוכניות נוספות. //

אלוף עמיקם נורקין, מפקד חיל-האוויר

לצפייה בריאיון עם מפקד חיל-האוויר, [אלוף עמיקם נורקין הקלקי כאן <<](#)



הסכמי אברהם שינו את כללי המשחק במזרח-התיכון, כאשר יצירת מודל של יחסים חמים וגלויים, לצד שת"פ כלכלי רווחי שכולל פרויקטים כלכליים משותפים, הסכמי הבנות, תיירות המונית, כנסים משותפים ועוד, המחישו את הפוטנציאל הטמון בהעצמת שיתוף הפעולה האסטרטגי בין העולם הערבי וישראל. עם זאת, התשתית עליה נבנים שיתופי הפעולה הכלכליים והאזרחיים היא זו הביטחונית-צבאית, וזאת נוכח עליית חומרת האיום האיראני ליציבות האזורית.

בהמשך לכך, המערכה בין המלחמות (המב"מ) עדיין מהווה את הכלי המרכזי לבלימת ההתבססות האיראנית בסוריה ולביצור ההרתעה הישראלית, לצד חיזוק הנכסיות הישראלית במערכה מול איראן בזירה האזורית. ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה אלוף (מיל.) עמוס גלעד ציין כי המערכה הישראלית לבלימת ההתבססות הצבאית האיראנית בסוריה עלתה מדרגה על פי פרסומים זרים בחודשים האחרונים, ומתכתבת עם האינטרס הרוסי המבקש להגביל את ההשפעה האיראנית במדינה. כך, ההצלחה של המב"מ תלויה במידה רבה בתיאום עם רוסיה, ובהקשר זה, ביקורו האחרון של ראש הממשלה בנט במוסקבה היוו בעל חשיבות אסטרטגית נוכח הצורך לשמר את חופש הפעולה של צה"ל בסוריה באמצעות מנגנון מניעת החיכוך. המב"מ הישראלי מחזק את ההרתעה הישראלית, אך הוא בעל השפעה מצומצמת על תהליכי בניין הכוח האזוריים המערכתיים שאיראן מובילה.

ביקורו הפומבי של מפקד חיל-האוויר באיחוד האמירויות הערביות לפני מספר שבועות, ביקורו של שר הביטחון במרוקו לחתימה על מזכר הבנות ביטחוני (נובמבר 2021), והיחסים המתהדקים באופן גלוי בין ישראל למצרים, ירדן ומדינות המפרץ, ממחישים את קפיצת המדרגה ביחסים המדיניים והביטחוניים של ישראל עם העולם הערבי, ואת הפוטנציאל הטמון בקידום שיתוף הפעולה האזורי במערכה לבלימת איראן.

שר הביטחון, רב-אלוף (מיל.) בני גנץ, הדגיש בכנס את הצורך בפיתוח תוכנית חלופית למאמץ הדיפלומטי, שתכלול כלים מדיניים, כלכליים וצבאיים תוך העצמת שיתוף הפעולה האסטרטגי עם ארה"ב. כך על פי תפיסה זאת, באמצעות האיום בהפעלת כוח צבאי לצד סנקציות כלכליות משתקות, ניתן יהיה להביא את איראן להסכם שמתכתב עם האינטרסים בביטחון הלאומי של



שר הביטחון, רב-אלוף (מיל.) בני גנץ

**לצפייה בנאום שר הביטחון
רב-אלוף (מיל.) בני גנץ הקלק/י כאן >>**

ישראל. הברית האסטרטגית של ישראל עם ארה"ב היא חיונית, אך ישראל לא יכולה להסתמך על ארה"ב והמערכת הבינלאומית שיסירו עבודה את האיום, ועליה להשקיע בבניין כוח ובפיתוח מוכנות צבאית עצמאית לשעת פקודה.

מנגד, ראש המוסד לשעבר תמיר פרדו הציג תפיסה ביקורתית יותר בנוגע להתכונות ביצוע מהלך צבאי נגד אתרי הגרעין האיראניים.

עם זאת, האיום שמציבה איראן אינו רק איום הגרעין. בתקופה האחרונה, איראן העצימה את היקף התקיפות ותעוזתן באמצעות שימוש במל"טי נפץ, הן דרך שלוחיה והן משטחה. בפברואר 2018 שיגרה איראן כטב"מ מסוג "שאהד 141" משדה התעופה T4 בסוריה, שיורט סמוך לבית שאן, ויעדו היה לסייע לגורמי טרור ביהודה ושומרון; במהלך מבצע "שומר החומות" (מאי 2021) יורטו מל"ט בגבול הצפוני של ישראל, וכן שבעה מל"טים ששוגרו מרצועת עזה. איום המל"טים החריף והפך לאיום אזורי שנדרש להיערך לו. כך, תקיפת

" המורכבות של תקיפה עתידית של אתרי הגרעין באיראן גדולה יותר ומשמעותית יותר מתקיפות העבר שבוצעו נגד אתרי הגרעין בעיראק ובסוריה, וכי אם לא ניתן לממש הישג משמעותי בתקיפה קינטית נדרש לבצע חשיבה מעמיקה אודות האסטרטגיה המיטבית לבלימת תוכנית הגרעין, נוכח מחיר הכשלון האפשרי שישליך על ישראל בזירה האזורית והבינלאומית. "



תמיר פרדו, ראש המוסד לשעבר

המל"טים בבסיס האמריקאי באל-תנף, וניסיון ההתנקשות בראש ממשלת עיראק באמצעות מל"ט מתאבד, המחישו למדינות האזור את עוצמת האיום האיראני, ואת פוטנציאל ההחרפה שלו.

מפקד חיל-האוויר, אלוף עמיקם נורקין, התייחס להזדמנות האסטרטגית הטמונה בהחמרת האיום האווירי, וזאת באמצעות פיתוח תכנית הגנה אזורית להתרעה, גילוי ויורט המל"טים. ישראל יכולה בהקשר זה להפוך לשחקן מרכזי וגנסי עבור המדינות הנמצאות תחת איום הכטב"מים האיראני, ולצד זאת לפתח עומק אסטרטגי נדרש במערכה המתמשכת מול איראן.

גם ח"כ ניר ברקת, בעבר ראש העיר ירושלים, התייחס לאיום האזורי שמציבה איראן כלפי ישראל והבהיר כי במוקד המערכה הבאה שאותה הכתיר בשם "מלחמת איראן הראשונה" תעמוד התכתשות חריפה מול חזבאללה, דבר שיחייב את ישראל להסב פגיעה ישירה באיראן ולהכשיר את הציבור בישראל למימדיו ולהשלכותיו של אותו עימות עתידי.

לסיכום, למרות חילוקי הדעות בין הקולות השונים, הייתה הסכמה על הנקודות הבאות: ישראל נדרשת לפתח אופציה צבאית אמינה, לחזק את התיאום האסטרטגי עם ארה"ב, ולהעצים את שיתופי הפעולה עם מדינות האזור לצורך בלימת איראן ולפיתוח עומק אסטרטגי נדרש.

לצפייה בריאיון עם ח"כ ניר ברקת הקלק/י כאן >>

האסטרטגיה האמריקאית

במזרח-התיכון

"לאחר אסון התאומים אימצה ארה"ב "מדיניות מקסימליסטית" במזרח-התיכון של שינוי משטר בסוריה ואיראן, ודמוקרטיזציה בכל מחיר של המערכת האזורית. הממשל האמריקאי הנוכחי, בניגוד לגישה המקסימליסטית, מתמקד ביעדי ליבה ריאליים שבבסיסם תמיכה בבעלות ברית, הצבת מטרות ברורות השגה, והרחבת ההשפעה האמריקאית באמצעות כלים דיפלומטיים."



Hon. Brett McGurk
Coordinator for the Middle East and
North Africa, White House (NSC)

לצפייה בריאיון המלא עם Hon. Brett McGurk
[הקלקי כאן >>](#)

הממשל האמריקאי מוביל מדיניות של צמצום מעורבות והתמקדות בתחרות האסטרטגית מול סין ורוסיה. במסגרת זאת, הנסיגה החפוזה מאפגניסטן, החתירה לחידוש הסכם הגרעין עם איראן, סימני השאלה הגוברים אודות המשך הנוכחות הצבאית האמריקאית בעיראק וסוריה, והסדקים בחומת הסנקציות שהטילה ארה"ב על משטר אסד (חוק "הקיסר"), מובילים לעיצוב ארכיטקטורה אזורית דינמית המשפיעה על מערך הבריתות והקשרים הבילטרליים בין המדינות, וזאת נוכח החשש הגובר מתפנית במדיניות האמריקאית באזור.

יתרה מזאת, על פי דבריו בכנס של Mr. Haim Saban, יו"ר SCG, ארה"ב טרודה בסוגיות פנים קשות: מגפת הקורונה והחשש מהתפרצות משבר כלכלי, הצורך בשיקום התשתיות הלאומיות, הבחירות הקרבות לקונגרס ועוד. המזרח-התיכון נדחק לשולי סדר העדיפות הלאומי האמריקאי נוכח הצרכים הדחופים בפנים, והאיומים הגוברים מצד סין, רוסיה וצפון קוריאה מחוץ.

במסגרת זאת, Hon. Brett McGurk, המתאם מטעם הבית הלבן והמועצה לביטחון לאומי למזרח-התיכון ולצפון אפריקה, התייחס בכנס למדיניות המתוקפת של הממשל האמריקאי הנוכחי. כך, לדבריו, לאחר אסון התאומים אימצה ארה"ב "מדיניות מקסימליסטית" במזרח-התיכון של שינוי משטר בסוריה ואיראן, ודמוקרטיזציה בכל מחיר של המערכת האזורית. הממשל האמריקאי הנוכחי, בניגוד לגישה המקסימליסטית, מתמקד ביעדי ליבה ריאליים שבבסיסם תמיכה בבעלות ברית, הצבת מטרות ברורות השגה, והרחבת ההשפעה האמריקאית באמצעות כלים דיפלומטיים.

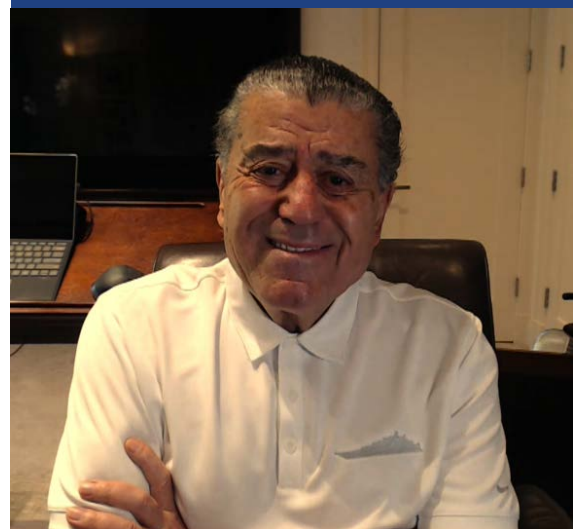
לצד זאת, המחויבות האמריקאית לביטחון ישראל נותרה איתנה, ובבסיסה שיתוף הפעולה האסטרטגי בין מערכות הביטחון והצבאות. כך, המדיניות האמריקאית העדכנית מתמקדת במאמצים דיפלומטיים, באי-הסלמה אזורית, ובמכירות אמל"ח מתקדם לבעלות בריתה האזוריות של וושינגטון לשם חיזוק יכולות ההגנה העצמאיות שלהן, תוך שמירה על המרכיב האיכותי של ישראל. מדיניות זו מפחיתה באופן משמעותי את המעורבות האמריקאית באזור, ועלולה להגביר את הלחץ של טהראן על הכוחות האמריקאים המוצבים בעיראק ובסוריה. הכמיהה האמריקאית ליציבות, וחוסר הנכונות לשקוע במלחמה נוספת במזרח התיכון נוכח האתגר הסיני והרוסי המתעצם, משחקים לידיה של טהראן. כל זאת כאשר ברקע הדיה השליליים של הנסיגה מאפגניסטן, שרבים בצמרת בווישינגטון חוששים כי פגעה עמוקות בהרתעה האמריקאית במזרח התיכון.

בנוסף, מפקד CENTCOM לשעבר, Gen. (ret.) Joseph Votel התייחס בכנס לצירוף של ישראל לפיקוד מרכז האמריקאי (CENTCOM), אשר מסייע בהידוק שיתוף הפעולה המבצעי והתיאום הצבאי הכולל, ולצד זאת מחזק את הפוטנציאל לגבש שת"פ אזורי לבלימת איראן. במסגרת זאת, אימונים ותיאומים אזוריים בהכוונה אמריקאית מהווים קפיצת מדרגה בשת"פ האזורי ומשקל נגד להשפעה האיראנית.

האם כשלון השיחות בווינה יובילו לאימוץ תכנית חלופית (Plan B) צבאית אמריקאית מול איראן או להמשך השקעה במאמץ הדיפלומטי והימנעות מחיכוך צבאי? לשאלה זו יש השלכות לא רק על התחרות האסטרטגית בין איראן וישראל, אלא גם על מירוץ החימוש האזורי הקונבינציונאלי והגרעיני, ועל עיצוב דמותו של המזרח-התיכון בשנים הקרובות.



Gen. (ret.) Joseph Votel, Former Commander, United States Central Command (CENTCOM)



Mr. Haim Saban
Chairman and Chief Executive Officer, Saban Capital Group, LLC ("SCG")

לצפייה בריאיון המלא עם Mr. Haim Saban [הקלקי כאן >>](#)

לצפייה בריאיון המלא עם Gen. (ret.) Joseph Votel [הקלקי כאן >>](#)

ישראל והפלסטינים:

מדינה אחת, שתיים או... שלוש?



ד"ר מיכאל מילשטיין, חוקר בכיר במכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), אוניברסיטת רייכמן | אוהד חמו, חדשות ערוץ 12 | ד"ר דנה וולף, ראשת חטיבת משפט וביטחון, בית הספר לאזור לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, אוניברסיטת רייכמן | ד"ר מיכה גודמן, סופר וחוקר המחשבה היהודית; מחבר הספר מלכוד 67

יחסי ישראל והפלסטינים מצויים כיום בצומת דרכים גורלית המחייבת הבנה מעמיקה של המציאות המתהווה ולגבי התרחישים העלולים להתפתח, ולא פחות חשוב - דיון נוקב, ענייני ואמיץ באשר לשאלה האם המדיניות הנוכחית הננקטת (נטולת החזון או העומק האסטרטגי הלכה למעשה) עשויה להעניק לישראל ביטחון לאורך זמן ואם לא מהן ההשלכות שעלולות להיות למדיניות שכזו ומהן ההכרעות הלאומיות שנדרש לקדם.

משך שלושה עשורים היטלטלו שני העמים בין קטבים מנוגדים ודבקו באסטרטגיות מגוונות שנעו בין שיתוף פעולה ביניהם, עבור דרך עימות חזיתי וכלה בנקיטת מהלכים חד צדדיים. שנות ה-90 עמדו בסימן תחושת רבים בשני העמים של התקרבות להסדרה של הסכסוך ארוך השנים; בחצי העשור שלאחר שנת 2000 טולטלה שוב מערכת היחסים בין הצדדים עם פרוץ האינתיפאדה השנייה ושיבת הפלסטינים למאבק המזוין נגד ישראל; ועשור לאחר מכן, דבקו הפלסטינים בהתרסה ובמהלכים חד-צדדיים, גישה שבסופו של דבר לא הצליחה גם היא להניב הישגים אסטרטגיים מבחינתם ולשנות את המציאות.

בנקודת הזמן הנוכחית רווח בקרב רבים מהישראלים והפלסטינים ייאוש מהאפשרות לקדם הסדרה ארוכת טווח. את החלל שנוצר בעקבות כך מחליפה אסטרטגיה חלופית של "ניהול הסכסוך" שמגלמת חוסר אמון של שני העמים ביכולת לממש הכרעות היסטוריות. במקום זאת, ניכרת ההעדפה לטפח את מרקם החיים כאמצעי לשימור רגיעה, וזאת עד לעת שבה יבשילו התנאים לנקוט הכרעות היסטוריות ובהנחה כי ניתן "להקפיא מצב" לאורך זמן.

גם מהצד הישראלי ניכרת התקדמות מתמדת, לרוב לא באופן רצוני או מתוכנן לעבר מציאות של מדינה אחת, בין היתר בעקבות הידוק זיקות כלכלי ותשתיתי-אזרחי גובר בין ישראל לאיו"ש. כך בעוד ישראל דרוכה לקראת התממשות תרחישים מאיימים של אינתיפאדה שלישית או של התפרקות הרשות - בין היתר בהשפעת איומי העבר או נוכח ניתוח המציאות מזוויות צרות יחסית וללא הבנת זרמי העומק בזירה הפלסטינית - נדמה כי האתגר המרכזי הנשקף לה מגולם דווקא בשקט המשקף מיזוג זוחל בין שתי החברות תוך טשטוש של "הקו הירוק".

העיסוק הישראלי בנושא הפלסטיני מחייב מבט בהיר ועדכני גם כלפי האתגר של רצועת עזה. ההסדרה שמקדמת ישראל מול ממשל חמאס מהווה הלכה למעשה הכרה בקיומו כעובדה לטווח הארוך, וההקלות חסרות התקדים שמתירה ישראל מסייעות לתנועה לחזק את אחיזתה באזור (ולהיערך לקראת האתגרים הצפויים לה בעתיד במאבק על ראשות המערכת הפלסטינית), ומפחיתות את הסיכוי שיתפתחו חלופות בדמות שליטה מחודשת של הרשות באזור.

ישראל מחויבת בהקשר הזה לגיבוש מדיניות קשוחה יותר מכפי שמקודמת עד כה, ובעיקר לתבוע מחמאס ויתורים ממשיים, במיוחד בנושא השבויים והנעדרים, בתמורה למהלכים האזרחיים (תנאי שהוגדר במהלך מבצע "שומר החומות" אולם לא ממומש הלכה למעשה). מדיניות שכזו עלולה להביא לחידוש החיכוך הביטחוני ברצועה אולם מחויבת על מנת לבסס כללי משחק קשיחים מבחינת ישראל ולשמר את כוח הרתעתה מול החמאס.

ד"ר מיכה גודמן תיאר את המילכוד האסטרטגי שבו מצויה ישראל בין האתגר המלווה את המשך השליטה באיו"ש לבין האיום המגולם בנסיגה ממנו. כפתרון ביניים הוא שרטט הצעה ל"צמצום הסכסוך" שמהותו שיפור במרקם החיים של הפלסטינים באיו"ש (ללא חציצה טריטוריאלית בינם לבין ישראל), אשר תאפשר רגיעה ביטחונית עד שיבשילו התנאים לממש הסדרה ארוכת טווח.

אוהד חמו, עיתונאי המתמחה בסוגיה הפלסטינית, טען כי ניכרת תמיכה גוברת בקרב הפלסטינים - במיוחד באיו"ש - ברעיון המדינה האחת, מגמה המשקפת ייאוש מחזון שתי המדינות והעדפה במקום זאת לטפח את המציאות האזרחית, גם אם המשמעות לכך היא חיים תחת ממשל ישראלי ודחיית המימוש של יעד המדינה הפלסטינית העצמאית לעתיד בלי מוגדר. אוהד חמו המחיש את האחיזה הגוברת של חלופת המדינה האחת באמצעות תיאור שיחותיו עם פלסטינים רבים באיו"ש אשר הבהירו לו כי נוכח כישלון ערוצי המו"מ המדיני או ההתנגדות הצבאית וההתרחקות מהאפשרות למימוש חזון שתי המדינות, מתחזק בקרבם הרצון להתמקד בטיפול מרקם חיים, גם אם המשמעות היא חיים תחת שלטון ישראלי.

ד"ר דנה וולף חידדה את מגמת חוסר העניין והייאוש הגובר של הקהילה הבינ"ל מהנושא הפלסטיני בשנים האחרונות. זאת, הן בשל העיסוק בבעיות בינ"ל שנתפסות כחמורות יותר, והן בשל הקיפאון המתמשך במו"מ המדיני, לצד השחיתות הפושה ברשות שגורמת לגורמים רבים במערב ובעולם הערבי להגביל את הסיוע שהם מעניקים לה.

במבט קדימה - בשנים האחרונות דומה כי הקשב בישראל כלפי הנושא הפלסטיני פוחת בהתמדה, בין אם נוכח עיסוק בבעיות אחרות או ייאוש מהאפשרות לקדם הסדרה בהקשר הפלסטיני. ואולם, התעלמות מהסוגיה הפלסטינית לא צפויה להעלים אותה, אלא להסוות איום אשר יגבר לאורך השנים. הציבור והממשל בישראל מחויבים להפנים הבנה שכזאת ולאור זאת גם לחוש צורך לנהל דיון מעמיק באשר לעתיד היחסים עם הפלסטינים. הדיון הזה, כאמור, אינו יכול להסתכם בפתרונות ביניים ברוח "ניהול הסכסוך" ואמונה כי אלה עשויים להפוך לפתרונות קבע.

מהי הכרעה אסטרטגית?

”אני רואה בעובדה כי אין לישראל תפיסת ביטחון לאומי פגם בסיסי... האבות המייסדים בנו תפיסת ביטחון שהוכיחה את עצמה, ומושגי היסוד שלה מוכרים לכולם. אני חושב שהאיומים השתנו באופן כזה שמחייבים גיבוש של תפיסה עדכנית ובעיקר מדיניות ביטחון לאומי שתציב חזון למדינת ישראל, ותשמש השראה לראשי המערכות הביטחוניות, הכלכליות, החינוכיות והבריאותיות...”

רב-אלוף (מיל.) גדי איזנקוט, הרמטכ”ל לשעבר



רב-אלוף (מיל.) גדי איזנקוט, הרמטכ”ל לשעבר בשיחה עם טלי ליפקין-שחק, עיתונאית גלי צה”ל

לצפייה בריאיון המלא עם

רב-אלוף (מיל.) גדי איזנקוט [הקלקי כאן >>](#)

תפקידה של ממשלת ישראל הוא לנסח את החזון, היעדים והמטרות ברמה הלאומית, תוך הגדרת סדר העדיפות הלאומי, אשר על פיו תתבצע חלוקת המשאבים. נכון לעתה, הדרג המדיני נמנע לעשות זאת משיקולים פוליטיים, דבר המטיל אחריות כבדה על ראשי הארגונים במערכת הצבאית שנאלצים לנסח את המטרות, היעדים ואת סדר העדיפות בהקצאת המשאבים על בסיס הערכתם את האיומים וההזדמנויות בשגרה ובחירום.

קונקרטי, בבואנו לענות על השאלות האם הצבא מימש את מטרות הדרג המדיני בצאתו למלחמה, והאם מצבה האסטרטגי של המדינה השתפר בעקבות תוצאות המלחמה - נדרש להבין מה הייתה האסטרטגיה של הדרג המדיני בהחלטה על היציאה למערכה, והאם נגזרו ממנה מטרות ויעדים רלוונטיים למערכת הביטחון ולצבא.

עם זאת, ניתוח מעמיק של המערכות ברצועת עזה בעשור האחרון מראה כי לצבא לא הוגדרו מטרות ברורות על ידי הדרג המדיני, דבר שפגע ביכולתו להציג ניצחון ברוח מצב זה מגביר את התסכול במערכת הצבאית ובציבור נוכח המחירים הכבדים במבצעי ההרתעה העתיים, שלא מובילים לשינוי מהותי במאזן הכוחות או במצבה האסטרטגי של ישראל. כל עוד לא יוגדרו לדרג הצבאי יעדים מערכתיים-אסטרטגיים, המעוגנים בהגדרה ברורה של סדר עדיפות לאומי, הצבא לא יוכל לממש את הישגים הנדרשים לניצחון במערכה הבאה.

החוסן הלאומי כנדבך מרכזי בביטחון

הלאומי של ישראל

הלכידות החברתית – תנאי לחוסן לאומי

הרמטכ"ל לשעבר רב-אלוף (מיל.) גדי אייזנקוט התייחס לחוסן הלאומי כמרכיב מרכזי בתפיסת הביטחון של מדינת ישראל. לדבריו, לצד האיומים החיצוניים המתעצמים והחמורים כשלעצמם, האיום המרכזי עמו מדינת ישראל צריכה להתמודד הוא זה של הלכידות הפנימית החברתית. בהמשך לכך, **מדינת ישראל צריכה לגבש חוזה חברתי חדש בו יושם דגש על סולידריות וערבות הדדית בין כלל האזרחים, הקטנת הפערים הסוציו-אקונומיים, ושיפור המשילות והריבונות על כל שטחי המדינה.**

כמו כן, בנוגע לכור ההיתוך הצה"לי, הירידה המתמשכת באחוזי הגיוס מהווה מגמה מדאיגה הממחישה את היעדר ההזדהות של חלקים הולכים וגדלים בחברה הישראלית עם תפיסת השירות הצבאי/לאומי, וכנגזרת מכך עם ערכי המדינה. המשך מגמה זאת מהווה איום ראשון במעלה לביטחון מדינת ישראל.



פרופ' אוריאל רייכמן, הנשיא המייסד ויו"ר דירקטוריון אוניברסיטת רייכמן בשיחה עם אלוף (מיל.) עמוס גלעד, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), אוניברסיטת רייכמן

היכולת לייצר אמנה חברתית וחזון משותף הם תנאי לתפקוד של החברה הישראלית בבואה להתמודד עם אתגרי השעה. המדינה חייבת למשול בכל שטחיה ולמנוע התפרעויות ואובדן שליטה בערים המשותפות ובשטחי הפריפריה בנגב ובגליל. פרופ' אוריאל רייכמן, הנשיא המייסד של אוניברסיטת רייכמן בהרצליה, התייחס בדבריו בכנס לסדקים הנפגעים בחברה הישראלית, לקרע העמוק שנפער בין האוכלוסיה הערבית ליהודית, לאלימות הגוברת של הימין הקיצוני אשר מעמידה במבחן את שלטון החוק ביהודה ושומרון,

ולפשע המשתולל אשר מערער את תחושת הביטחון האישי של האזרחים. תהליכים אלו סודקים את הלכידות החברתית, ומובילים לכאוס אשר מחליש את המדינה מול אויביה. ישראל, על פי פרופ' רייכמן, חייבת לחזק את הלכידות ולגשר על הפערים החברתיים והכלכליים, כדי לעמוד איתן בפני האתגרים המורכבים שיוצבו לפניה.

פרופ' רפי מלניק, משנה לנשיא לעניינים אקדמיים וממלא מקום נשיא אוניברסיטת רייכמן, ציין את סגירת פער הפיריון בישראל כיעד אסטרטגי כלכלי-חברתי חשוב. התפוקה לעובד בישראל נמצאת בפער עצום מהמוצע במדינות ה-OECD. ללא טיפול מתאים ילך הפער ויגדל, דבר שיביא לירידה באיכות החיים, להגדלת אי-השיוון ובסופו של דבר גם לפגיעה בחוסנה של החברה הישראלית.

בפני הממשלה הישראלית עומד אתגר משמעותי של חיזוק המשילות והריבונות, הגברת הסולידריות החברתית, והקטנת הפערים הסוציו-אקונומיים, כתנאי לחיזוק החוסן הלאומי והעמידה האיתנה של הציבור הישראלי לקראת האתגרים שבפתח.

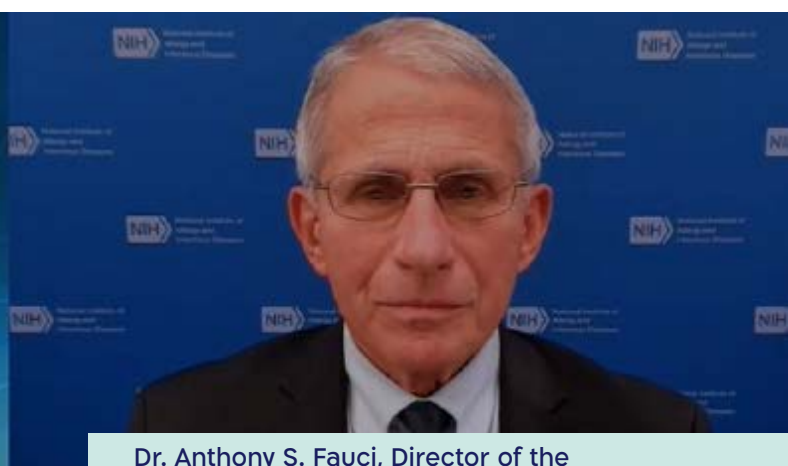
לצפייה בשיחה בין פרופ' אוריאל רייכמן ואלוף (מיל.) עמוס גלעד [הקלק/י כאן >>](#)

לצפייה בדברי הפתיחה של פרופ' רפי מלניק [הקלק/י כאן >>](#)

מערכת הבריאות כמרכיב בחוסן הלאומי - ההתמודדות עם מגפת הקורונה



פרופ' ג'ונתן גרשוני, אוניברסיטת תל אביב



Dr. Anthony S. Fauci, Director of the National Institute of Allergy and Infectious Diseases (NIAID)

"אני מסתכל על ישראל ואומר, שזה המקום שבו כולם רוצים להיות. אתם לא עכברי מעבדה, אתם בראש התור, נהנים מהיתרון הזה מהר יותר ממרבית המדינות."

Dr. Anthony S. Fauci

משבר הבריאות העולמי בוחן לא רק את היכולת המקצועית של מערכת הבריאות להתמודד עם המגפה, אלא גם את הלכידות, הערבות ההדדית והסולידריות של כלל הקבוצות והשבטים בחברה הישראלית נוכח האתגר המורכב של חיים בצל הקורונה. המגפה חושפת את הפערים החברתיים והכלכליים, את העדר המשילות בפריפריות הגיאוגרפיות והתרבותיות, את בעיית האמון המעמיקה בין האזרחים עצמם ובין האזרחים לממשלה, את חלוקת המשאבים הלא שוויונית בין הקבוצות השונות בחברה הישראלית, ואת החוסן הלאומי של החברה הישראלית בבואה להתמודד עם מגפה עולמית.

חיסון כלל האזרחים מהווה את הפתרון המיטבי להתמודדות עם המגפה בהיבט של הקטנת אחוזי ההדבקה, הורדת שיעור החולים הקשים והעומס בבתי החולים. המבחן של של המדינה הוא ביכולת להוביל תהליך חיסון יעיל של כלל חלקי החברה הישראלית, תוך שמירה על שקיפות ואמינות המסר, מתן דוגמה אישית ומנהיגות של הדרג המדיני.

Dr. Anthony S. Fauci, היועץ הבכיר לנשיא ארה"ב להתמודדות עם מגפת הקורונה ופרופ' ג'ונתן גרשוני מאוניברסיטת תל אביב, שוחחו בכנס בנוגע לאסטרטגיה הישראלית בהתמודדות עם המגפה. Dr. Fauci הגדיר את האסטרטגיה הישראלית כמוצלחת, וכזו שפעלה באופן אקטיבי לחסן את כלל האוכלוסייה ולצמצם את שיעורי התמותה, ואף הדגיש כי הוא עושה שימוש במודל הישראלי כאשר הוא נדרש לשכנע בנושא חשיבות החיסונים והבוסטרים בושינגטון.

ישראל הקדימה את העולם בחיסוני הבוסטר, והשכילה לגבש אסטרטגיה נכונה של השגת חיסונים לכלל אזרחי המדינה, והנגשתם באמצעות מערך קופות החולים לאזרחים. ח"כ יולי אדלשטיין, אשר שימש כשר הבריאות בממשלת נתניהו, הוביל בתקופתו בממשלה את אסטרטגיית החיסונים, למרות הקשיים המשמעותיים שנתקל המהלך בפריפריות החברתיות והגיאוגרפיות, והזליגה לעיתים של שיקולים פוליטיים לתהליך קבלת ההחלטות המקצועי. בפרספקטיבה לאחור, ניתן לסכם כי האסטרטגיה הכוללת של ממשלות ישראל בהתמודדות עם המגפה הייתה מוצלחת, אך המערכה לא הסתיימה, ונכונות למדינת ישראל עוד אתגרים לא פשוטים במעלה הדרך.

לצפייה בשיחה בין Dr. Anthony S. Fauci לפרופ' ג'ונתן גרשוני הקלק/י כאן >>

לצפייה בריאיון המלא עם ח"כ יולי אדלשטיין הקלק/י כאן >>

המלצות המכון

למדיניות ואסטרטגיה

1.

יש לגבש אסטרטגיית ביטחון לאומי כוללת ומתוקפת אשר תגדיר חזון, מטרות ויעדים, וכן סדר עדיפות לאומי. אסטרטגיה זאת תהווה מצפן עבור המערכת הביטחונית והצבאית, שעל בסיסה תוכל לקבוע את סדרי העדיפות, חלוקת המשאבים והגדרת המשימות והיעדים.

2.

על ישראל לעגן את מחויבותה של ארה"ב לביטחונה באמצעות הידוק שיתוף הפעולה האסטרטגי, שימור היתרון האיכותי, והבטחת התמיכה בתהליכי בניין הכוח הצבאיים. ישראל צריכה לנסות ולהשפיע על המו"מ בווינה ועל עיצוב הסכם הגרעין עם איראן תוך שיתוף פעולה עם הממשל האמריקאי ולא נגדו, מתוך הבנת סדר העדיפויות הלאומי האמריקאי, והמחירים האפשריים ליחסים בין המדינות בתרחיש של התנגדות ישראלית גלויה נגד המהלכים של הנשיא ביידן.

3.

לצד זאת, יש להאיץ את בניין הכוח הצבאי לצורך פיתוח מענה עצמאי ואמין לתוכנית הגרעין האיראנית. כמו כן, נדרש להוביל מערכה מדינית כוללת בושינגטון ובאירופה, אשר תבליט את המחיר הכבד של "איראן גרעינית" למערכת האזורית והעולמית.

4.

נוכח ההתקדמות הנחשבונית של תוכנית הגרעין האיראנית בחסות חידוש המו"מ עם המעצמות בווינה ("שלושה שבועות מפריצה לגרעין"), נדרש לבחון בנקודת הזמן הנוכחית מהו הפתרון הפחות גרוע לאינטרס הביטחוני-לאומי של ישראל. חתימה על הסכם גרעין תספק לגיטימציה בינלאומית לאחזקת יכולות גרעין משמעותיות בידי איראן בתוך כחמש שנים, ותפגע בלגיטימציה של ישראל לפעול בעתיד. מנגד, אי חתימה על הסכם תביא את איראן למעמד של מדינת סף, ובתרחיש מסוכן אף לפצצה גרעינית במהירות יחסית וללא רסנים.

5.

במסגרת זאת, על ישראל לקדם חתימה על הסכם גרעין אפקטיבי מול ארה"ב והמעצמות, שייתן מענה לכל ההיבטים הקשורים בעצירת ההתקדמות בגרעין, בהארכת זמן הפריצה (בהינתן החלטה אסטרטגית איראנית), ובביטול סעיף ה-SUNSET. הסכם זה ייתן מענה לצרכים הביטחוניים של ישראל ושל הזירה האזורית והבינלאומית, נוכח ההשלכות המסוכנות וארוכות הטווח של איראן גרעינית לאזור ולעולם.

6.

החמרת האיום הצבאי האיראני במזרח-התיכון (מל"טים, הפצת יכולות אש בליסטיות מתקדמות, דיוק, סייבר התקפי ועוד) מחזקת את מעמדה של ישראל כשחקן מרכזי ונכסי ליציבות ולביטחון המערכת האזורית. יש לחתור לפיתוח הפוטנציאל של הקמת מערך הגנה אווירי אזורי, אליו התייחס מפקד חיל-האוויר אשר יהדק את שיתוף הפעולה האסטרטגי עם המדינות הסוניות, יחזק את נכסיותה של ירושלים, יוביל להעמקת הקשרים הביטראליים עם העולם הערבי, ויאפשר עומק אסטרטגי נדרש להתמודדות נגד איראן.

7.

המב"מ (המערכה בין המלחמות) מהווה כלי חיוני בבלימת ההתבססות האיראנית באזור, ובחיזוק ההרתעה הישראלית, אותו נדרש לבסס ואף לפתח. בהקשר זה, על ישראל לשמר את הקשר האסטרטגי עם רוסיה, ובכלל זה את יחסי העבודה בין הנשיא פוטין לראש הממשלה בנט, לצד חיזוק התיאום הביטחוני השוטף, כדי לשמר את חופש הפעולה המבצעי בסוריה, ולמנוע מיסקלקולציה מיותרת.

8.

יש לגבש אסטרטגיה ארוכת טווח בסוגיה הפלסטינית תוך הבנה כי מדיניות "ניהול הסכסוך" אינה בלם בפני התקרבות למציאות של "מדינה אחת", ודוחקת את פתרון ההפרדה ו"שתי המדינות" לשולי ההיסטוריה. העובדה כי רעיון "המדינה האחת" תופס אחיזה באוכלוסייה הפלסטינית, מהווה אתגר לזהות המדינה, ולמעמדה בזירה הבינלאומית. יש לקדם איפוא מדיניות אקטיבית שתחזק את תפיסת ההפרדה בין האוכלוסיות – פיזית ורעיונית, ותפעל לעיצוב המציאות, תוך שימור אופק מדיני התואם את שיקולי הביטחון הלאומי.

9.

ישראל מחויבת בהקשר לרצועת עזה ולהתמודדות עם חמאס, לגבש מדיניות קשוחה יותר מכפי שמקודמת עד כה, ובעיקר לתבוע מחמאס ויתורים ממשיים, במיוחד בנושא השבויים והנעדרים, בתמורה למהלכים האזרחיים (תנאי שהוגדר במהלך מבצע "שומר החומות" אולם לא ממומש הלכה למעשה). מדיניות שכזו עלולה להביא לחידוש החיכוך הביטחוני ברצועה אולם מחויבת על מנת לבסס כללי משחק קשיחים מבחינת ישראל ולשמר את כוח הרתעתה מול החמאס.

10.

החוסן הלאומי מהווה את ראשית הצירים בהתמודדות של ישראל עם אתגרי החוץ המורכבים. ישראל חייבת להשיב את המשילות והריבונות על כל שטחיה ולחזק את הסולידריות והערבות ההדדית בין כלל העדות והשבטים בתוכה, זאת לצד השקעה מסיבית בצמצום הפערים הסוציו-אקונומיים המעמיקים בין הפריפריות הגיאוגרפיות והתרבותיות למרכז הישראלי. ללא חוסן לאומי ישראל לא תוכל לעמוד איתן אל מול האתגרים המורכבים שאוייביה מציבים בפניה.

ניתן לצפות בכל דיוני הכנס באתר המכון למדיניות ואסטרטגיה
bit.ly/IPS2021H

המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS)

המכון למדיניות ואסטרטגיה בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, אוניברסיטת רייכמן, הוקם בשנת 2000 כדי לסייע בגיבוש המלצות מדיניות בנושאים להם חשיבות לאומית בדגש על התחום האסטרטגי, מדיניות החוץ והקשרים הבינלאומיים, התהליכים האזוריים וההסדרים המדיניים, המודיעין והממשל ומגמות בעם היהודי. המכון מהווה את הבית של סדרת כנסי הרצליה.

עבודת המכון מתבססת על ראייה אינטגרטיבית ומקיפה, שבמרכזה ההבנה שההתמודדות של מדינת ישראל עם האתגרים האסטרטגיים והביטחוניים מולם היא ניצבת, מחייבת את ביצורה של העוצמה החברתית-לאומית ולכידותה.

המכון בוחן את השפעתם ההדדית של המרכיבים השונים בפסיפס החוסן הלאומי הכולל. השאיפה היא להציג תמונה מדויקת ומעודכנת ככל הניתן ולייצר תובנות וחלופות מדיניות ואסטרטגיה עבור מקבלי ההחלטות, מעצבי דעת קהל ושותפים נוספים לעיצוב המדיניות בישראל ובעולם.

בראש המכון עומד האלוף (מיל.) עמוס גלעד.

צוות המכון:

ד"ר משה אלבו | הילה זיו | ד"ר מיכאל מילשטיין | ענבל גת | פורטונה טבול | נירית גיל

ניתן לצפות בכל דיוני הכנס באתר המכון למדיניות ואסטרטגיה
bit.ly/IPS2021H

מהי האסטרטגיה הדרושה לישראל?

יום שלישי, 23 בנובמבר 2021, י"ט בכסלו תשפ"ב | קמפוס אוניברסיטת רייכמן

10:30 אחד על אחד ח"כ יולי אדלשטיין, שר הבריאות ויו"ר הכנסת לשעבר עם ספי עובדיה, כתב ופרשן פוליטי, חדשות ערוץ 13 הקורונה: איב בלתי מנוצח? שיחה בשניים Dr. Anthony S. Fauci, Chief Medical Advisor to the President of the United States; Director of the National Institute of Allergy and Infectious Diseases (NIAID) Prof. Jonathan M. Gershoni, Tel Aviv University נאום שר הביטחון רב-אלוף (מיל.) בני גנץ	09:45 האיום האיראני: האם האסטרטגיה אפקטיבית? שיחה ראשים תמיר פרדו, ראש המוסד לשעבר אלוף (מיל.) עמוס ידלין, ראש אמ"ן לשעבר אלוף (מיל.) יעקב עמידור, ראש המטה לביטחון לאומי לשעבר; חוקר בכיר במכון ירושלים לאסטרטגיה וביטחון (JISS) גדעון פרנק, ראש הוועדה לאגריה אטומית לשעבר; יו"ר הוועד המנהל של הטכניון בהנחיית גילי כהן, כתבת מדינית, "כאן" - תאגיד השידור הישראלי מפקד חיל-האוויר אלוף עמיקם נורקין בריאיין עם אלון בן-דוד, פרשן צבאי בכיר	07:30 התכנסות ורישום 09:00 מושב פתיחה ברכות פרופ' רפי מלניק, משנה לנשיא לעניינים אקדמיים וממלא מקום נשיא אוניברסיטת רייכמן אלוף (מיל.) עמוס גלעד, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), אוניברסיטת רייכמן נאום ראש ממשלת ישראל נפתלי בנט מהי האסטרטגיה האמריקאית במזרח התיכון? Hon. Brett McGurk, Coordinator for the Middle East and North Africa, White House (NSC) בריאיין עם אלון (מיל.) עמוס גלעד
יחסי ישראל ארה"ב: הלעולם חוסן? Mr. Haim Saban, Chairman and Chief Executive Officer, Saban Capital Group, LLC ("SCG") 13:30 מושב ועילה שר האוצר אביגדור ליברמן בריאיין עם שמעון שיפר, פרשן פוליטי-מדיני בכיר, "ידיעות אחרונות" שיחה בשניים פרופ' אוריאל רייכמן הנשיא המייסד ויו"ר דירקטוריון אוניברסיטת רייכמן עם אלון (מיל.) עמוס גלעד מנחת הכנס שרון וכסלר, "כאן" - תאגיד השידור הישראלי	12:40 שילוב צה"ל ב-CENTCOM (פיקוד המרכז האמריקאי) - מבט מושיגנטון שיחה בשניים Gen. (Ret.) Joseph Votel, Former Commander, United States Central Command (CENTCOM) פרופ' בועז גנור, מייסד ומנכ"ל המכון למדיניות נגד טרור (ICT), אוניברסיטת רייכמן ישראל והפלסטינים: מדינה אחת, שתיים או... שלוש? רב-שיח ד"ר מיכה גודמן, סופר וחוקר המחשבה היהודית; מחבר הספר מלכוד 67 ד"ר דנה וולף, ראשת חטיבת משפט וביטחון, בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, אוניברסיטת רייכמן אוהד חמו, כתב לענייני פלסטינים, חדשות 12; חתן פרס סוקולוב לעיתונות (2021) בהנחיית ד"ר מיכאל מילשטיין	11:50 עימות רב-זרתי: מהי הכרעה אסטרטגית? רב-אלון (מיל.) נדי איזנקוט, הרמטכ"ל לשעבר בריאיין עם טלי ליפקין-שחק, עיתונאית גלי צה"ל האתגר הרוסי במזרח התיכון In cooperation with The Kennan Institute, Wilson Center, Washington, DC רב-שיח Mr. Matthew Rojansky, Director, Kennan Institute, Woodrow Wilson Center, Washington, DC קסניה סבטלובה, עמיתת מחקר בכירה, המכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), אוניברסיטת רייכמן אלון (מיל.) עמוס גלעד אחד על אחד ח"כ ניר ברקת, ראש העיר ירושלים לשעבר עם ד"ר מיכאל מילשטיין, חוקר בכיר במכון למדיניות ואסטרטגיה (IPS), אוניברסיטת רייכמן